

TALOUSARVION 2026 JA TALOUSSUUNNITELMAN 2026-2028 LAADINTAOHJE

Kunnanhallitus 18.8.2025

Toimielimille

TALOUSARVION 2026 JA TALOUSSUUNNITELMAN 2026-2028 LAADINTAOHJE

Yleistä

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarviota on noudatettava kunnan toiminnassa. Kunnan toimintaa ja taloutta ohjataan kolmeksi vuodeksi laadittavalla taloussuunnitelmalla.

Taseen alijäämät katettiin tilinpäätöksessä 2024. Ylijäämäpusku tuleville vuosille tuli 414 000 euroa. Kuluvan vuoden tilinpäätösennuste on ylijäämää 98 000 euroa.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kunnanvaltuuston hyväksymää kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa tulee huomioida valtuustoaloitteet, jos niillä on sitovia kustannusvaikutuksia.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat sekä tuloarviot, ja siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Talousarvion ja -suunnitelman laadinnassa tulee huomioida palkoissa sovitut korotukset ja yleinen kustannustason nousu. Kunnat ovat tämän vuoden alusta alkaen vastanneet työvoimapalveluista. Työllisyyskehityksellä on nykyään entistä suurempi vaikutus kunnan talouteen, sillä kunnan rahoitusvastuut työllisyydenhoidosta ovat aiempaa laajemmat. Kuntatalous on aiempaa herkempi talouden suhdannevaihteluille.

Talousarvioraamin 2026 pohjana ovat vuoden 2025 talousarviossa esitetyt taloussuunnitelmavuoden 2026 ulkoiset luvut. Talousarvioraamiin on huomioitu mahdolliset vuoden 2025 tuloarvio- ja määrärahamuutokset sekä tilinpäätösennustetta 2025 laadittaessa havaitut olennaiset muutostarpeet, joilla on vaikutusta vuoteen 2026. Lemin kunnan taloussuunnittelussa on keskityttävä oman toiminnan mahdollisimman taloudelliseen järjestämiseen. Talousarviovalmistelu vuodelle 2026 tapahtuu tämän hetken toiminnan ja kuluvalle tilikaudella tehtyjen ratkaisujen pohjalta. Tuloarviot ja määrärahat tulee arvioida talousarvio- ja suunnitelmaehdotukseen realistiselta pohjalta. Raamissa tilikauden tulos on 206 000 euroa ylijäämäinen.

Talousarviotilien sisällöstä on ohjeistettu Kunta-AURA -talousraportoinnin käsikirjassa <https://www.valtiokonttori.fi/maaraykset-ja-ohjeet/kuntien-ja-kuntayhtymien-automaattisen-talousraportoinnin-kasikirja-aura/>. Accuna Budjetoinnissa ohje on tilin yleisenä kommenttina.

TALOUSARVION 2026 JA TALOUSSUUNNITELMAN 2026-2028 LAADINTAOHJE

Talousarvio laaditaan 100 euron tarkkuudella. Tuloarviot ja määrärahat ovat ilman arvonlisäveroa. Verollisia hintoja käytetään vain niissä menoissa, jotka ovat vähennysrajoitusten alaisia (ns. kunnan oma käyttö).

Myös suunnitelmavuodet 2027 ja 2028 tulee arvioida Accuna Budjetoinnissa tiedossa olevien muutosten osalta. Ao. vuosille on kopioitu pohjaksi raamin 2026 eurot ja kommentit.

Talousarviossa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosat sekä investointi- ja rahoitusosat. Talousarvion käyttötalousosa laaditaan tili, kustannuspaikka-, projekti- ja rakennetunnistetasolla. Accuna Budjetoinnista on erillinen käyttäjäohje.

KÄYTTÖTALOUSOSA

Palkat ja sivukulut, työllistetyt

Raamiin on laskettu vakinainen ja määräaikainen henkilöstö palkallisten palveluksessa olokauden mukaan kesäkuun palkkatiedoin korotettuna 3,0 %:lla. Vuoden 2026 palkkoihin on lisätty 3,0 % sopimuskorotus kausille 8-12. Lomarahat budjetoidaan omalle tililleen heinäkuun palkka-arvion mukaan. Palkkamäärärahat tarkistetaan myöhemmin syksyllä yhdessä esihenkilöiden ja talousasiantuntijan/palkanlaskijan kanssa vastaamaan järjestelyeriä ja tasopalkkajärjestelmän aiheuttamia muutoksia. Vuodelle 2027 palkkoja korotetaan 3,0 % huhtikuusta alkaen ja vuoden 2028 korotus on 1 % helmikuusta alkaen.

		KVTES	OVTES pl. osio G	OVTES osio G	TS	TTES
1.8.2026	Yleiskorotus	2,27 %	2,27 %		2,27 %	2,27 %
1.10.2026	Paikallinen järjestelyerä	0,20 %	0,20 %		0,20 %*	0,20 %*
1.10.2026	Kehittämishjelmaerä (paikallinen erä)	0,40 %	0,40 %***	0,40 %***	0,40 %*	0,40 %*
1.4.2027	Yleiskorotus****	2,00 %	2,00 %		2,00 %	2,00 %
1.4.2027	Paikallinen järjestelyerä****	0,40 %	0,40 %		0,40 %*	0,40 %*
1.4.2027	Kehittämishjelmaerä (paikallinen erä)	0,40 %	0,40 %*****	0,40 %*****	0,40 %*	0,40 %*
1.2.2028	Kehittämishjelmaerä (paikallinen erä)	1,00 %	1,00 %	1,00 %	1,00 %*	1,00 %*

<https://www.kt.fi/sopimukset/kunta-ja-hyvinvointialan-sopimusratkaisu-2025-2028/kunta-alan-sopimuskorotukset>

Kesätyöntekijöiden palkat kohdistetaan aiheuttamisperiaatteen mukaisesti työllistettävälle kustannuspaikalle. Tunti- ja urakkapalkkoja ja siviilipalvelusta suorittavien määrärahoja ei ole sisällytetty raamiin. Toimialojen tulee huomioida talousarvioissaan nämä edellä mainitut palkkojen erät sekä varaukset sijaisten palkkoihin yhdessä talousasiantuntijan kanssa.

TALOUSARVION 2026 JA TALOUSSUUNNITELMAN 2026-2028 LAADINTAOHJE

Lemin kunta toi esiin arviointiryhmän työn aikana useita erilaisia talouden tasapainottamistoimenpiteitä, jotka kohdistuivat vuosille 2024-2026. Vuoteen 2026 olisi vaikuttanut talous- ja henkilöstöhallinnon kahden htv:n säästöt, mutta tämä ei toteudu.

Accunan budjetointisovellus laskee automaattisesti palkkaperusteiset henkilösivukulut. Eläkemaksut perustuvat Kevan antamaan arvioon. Työnantajan sosiaalivakuutusmaksuosuudet pohjautuvat Kuntaliiton ennusteeseen ja niitä tarkistetaan tarvittaessa syksyllä.

- Palkkaperusteinen eläkemaksu	
Kunta-alan eläkejärjestelmä	17,07 %
Valtion eläkejärjestelmä	17,10 %
- Sairausvakuutusmaksu	1,85 %
- Tapaturmavakuutusmaksu	0,26 %
- Työttömyysvakuutusmaksu	1,50 %
- Taloudellinen tuki	0,03 %

Keva on arvioinut Lemin kunnan tasausmaksun määräksi 145 300 euroa. Tasausmaksun talousasiantuntija budjetoit henkilösivukulujen ryhmään tilille 4110 sen jälkeen, kun palkat on talletettu Accuna budjetointiin lopullisina arvioina.

Talousarvion raamista

	TA2025 TS2026	RAAMI 2026	Muutos
Myyntituotot	646 450	623 450	-23 000
Maksutuotot	79 800	79 800	0
Tuet ja avustukset	103 200	46 000	-57 200
Muut toimintatuotot	263 900	305 200	41 300
TOIMINTATUOTOT	1 093 350	1 054 450	-38 900
Henkilöstökulut	-5 231 023	-5 405 662	-174 639
Palvelujen ostot	-2 201 050	-2 219 400	-18 350
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-871 950	-871 650	300
Avustukset	-432 400	-432 400	0
Muut toimintakulut	-373 400	-359 500	13 900
TOIMINTAKULUT	-9 109 823	-9 288 612	-178 789
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-8 016 473	-8 234 162	-217 689
Verotulot	7 680 000	7 581 000	-99 000
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	468 384	626 384	158 000
Muut valtionosuudet	884 858	882 206	-2 652
Valtionosuudet	1 353 242	1 508 590	155 348
Korkotuotot	18 900	18 900	0
Muut rahoitustuotot	15 400	15 400	0
Korkokulut	-79 900	-70 800	9 100
Muut rahoituskulut	-11 700	-28 300	-16 600
Rahoitustuotot ja -kulut	-57 300	-64 800	-7 500
VUOSIKATE	959 469	790 628	-168 841
Suunnitelman mukaiset poistot	-608 600	-584 500	24 100
Poistot ja arvonalentumiset	-608 600	-584 500	24 100
TILIKAUDEN TULOS	350 869	206 128	-144 741
YLIJÄÄMÄ / ALIJÄÄMÄ	350 869	206 128	-144 741

TALOUSARVION 2026 JA TALOUSSUUNNITELMAN 2026-2028 LAADINTAOHJE

Raamissa ei ole puunmyyntiä. Varovaisuuden periaatteella ei ole syytä budjetoida tuloja, jotka ovat epävarmoja, joten vaihto-omaisuustonttien myynnistäkään ei ole arviota.

Raamiin tehdyt toimintakatteeseen vaikuttavat muutokset verrattuna TA2025 TS2026: Myyntituotoissa jätehuollon kuntalisä (-5 000 e) ja Palola (-18 000) sekä tilavuokrat (+41 300). Palkat sivukuluineen (-174 600), hanketulot ja -menot mm. Nuorisotyössä päin perhettä ja Etsivä nuorisotyö -hankkeet lisättynä Etsivä nuorisotyön ostopalvelusopimuksella (nettovaikutus (-54 450), ePassi (-4 500), hankintayhteistyö (-3 100) Skenarios tilajohtamisen raportointi (-3 600), Palola-kiinteistön alv-vähennysrajoitus (-13 600), rahoitusvastikkeiden siirto rahoitusosaan ja leasingsopimukset (+17 900).

Sisäiset erät

Talousarvion raami on laadittu vain ulkoisten erien osalta. Lopullisessa talousarviossa huomioidaan myös sisäiset erät. Talousasiantuntija laskee sisäiset erät sen jälkeen, kun ulkoiset erät ovat valmistuneet.

Lautakunnan esitys vuoden 2026 talousarvioksi

Talousarviossa perusteluina esitetään tulosalueen palvelusuunnitelma ja sen mahdolliset painopistealueet, sitovat tuloarviot ja määrärahat sekä sitovat tavoitteet.

Tarkastuslautakunnan arviointikertomus vuodelta 2024: Kuntalaki korostaa tavoitteilla ohjaamista ja johtamista. Vuoden 2024 talousarviossa ja talousarvion toteutumisvertailussa on jo hyvin pysytty kytkemään tavoitteita kuntastrategiaan. Edelleen kehittämistyötä tavoitteiden asettamisen suhteen on jatkettava.

Tavoitteet ovat väline, jolla kunnanvaltuusto ohjaa toimintaa. Tavoitteita ja mittareita määriteltäessä on kiinnitettävä huomioita siihen, että toteutumisen mittaaminen on mahdollisimman yksiselitteistä ja luotettavaa. Jokaista strategista tavoitetta kohden tulisi olla 1–2 tavoitetta/toimenpidettä. Tilivelvolliset vastaavat siitä, että euromääräinen ehdotus ja tavoitteet vastaavat toisiaan. Käyttösuunnitelmassa määritellään tarkemmin tulosalueiden määrärahan ja tuloarvion jakaminen tulosyksiköille ja vastuu määrärahan käytöstä ja toiminnasta.

TULOSLASKELMAOSA

Verotulot

Verotuloarvio raamissa perustuu Suomen Kuntaliiton toukokuussa laatimaan veroennustekehikkoon. Verotuloarviota päivitetään talousarviovalmistelun edetessä viimeisimpään käytettävissä olevaan veroennustekehikkoon. Tuloveroprosenttina on käytetty 9,90 (vuoden 2025 arvo) ja kiinteistöveroprosentit vuoden 2025 tasossa. Verotuloarvion vuoden 2025 talousarviossa arvioituun TS2026 arvoon on -99 000 euroa.

TALOUSARVION 2026 JA TALOUSSUUNNITELMAN 2026-2028 LAADINTAOHJE

TILIVUOSI	2024	2025**	2026**	2027**	2028**
Verolaji					
Kunnallisvero	5 745	5 753	6 040	6 106	6 314
Muutos %	7,7	0,1	5,0	1,1	3,4
Yhteisövero	308	311	339	359	376
Muutos %	-14,5	0,8	9,0	5,8	4,9
Kiinteistövero	1 198	1 200	1 202	1 202	1 202
Muutos %	21,7	0,2	0,2	0,0	0,0
VEROTULOKSI KIRJATTAVA	7 251	7 264	7 581	7 667	7 892
Muutos %	8,6	0,2	4,4	1,1	2,9

Valtionosuudet

Valtionosuudet ovat Valtionvarainministeriön kesäkuussa julkaisemasta ennakkollinen peruspalvelujen valtionosuus vuonna 2026 aineistosta. Raamiin Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksia ei ole arvioitu Kuntaliiton valtionosuuslaskurilla vaan on käytetty vuoden 2025 arvoa. OKM:N maksettava osuus voi kasvaa arviosta. OKM valtionosuustiedot lasketaan syksyllä hyödyntäen 20.9. tilastointia. Valtionosuuksia koskevat tiedot ovat alustavia ja ne tulevat päivittämään valtion talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä.

Kuntien valtionosuudet ja veromenetysten korvaukset 2026, yhteenveto

Tiivistelmä VM:n ensimmäisestä ennakkollisesta valtionosuuslaskelmasta vuodelle 2026 + OKM:n valtionosuus vuoden 2025 vos-päätöksen mukaisesti

Kuntaliiton julkaisu 26.6.2025

Lähteet:

Valtionosuuksien laskentatiedot vuodelle 2026 / VM 25.6.2025

OKM:n valtionosuusrahoitus 2025 OPH:n 22.4.2025 tietojen mukaan

Muutoslaskelmat Kuntaliitto / Olli Riikonen

Kunta-nro	Kunta	Asukasluku 31.12.2024	5501 Peruspalvelujen valtionosuus ilman tasausta	5502 Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus	Kunnan peruspalvelujen valtionosuus yhteensä (D+E)	5890 Verotulo- menetysten korvaus	VM:n valtionosuudet ja verotulo- menetysten korvaus yhteensä	5701 Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus (ns. OKM-vos)	Kunnan valtionosuudet yhteensä (H+I)
416	Lemi	2 849	626 384	1 239 798	1 866 182	275 909	2 142 091	-633 501	1 508 590

Suunnitelman mukaiset poistot

Suunnitelman mukaiset poistot esitetään tuloslaskelmassa. Poistot on laskettu raamiin käyttöomaisuuskirjanpidossa olevan vuoden 2025 aineiston perusteella. Poistot tulee tarkistaa vuoden 2025 ja 2026 aikana valmistuvien investointihankkeiden osalta. Laskelmat laatii keskitetysti talousasiantuntija.

TALOUSARVION 2026 JA TALOUSSUUNNITELMAN 2026-2028 LAADINTAOHJE

INVESTOINTIOSA

Investointimenoa ovat uudisrakentamiseen tai perusparantamiseen liittyvät menot, jotka parantavat hyödykkeen tulon- tai palveluntuottamiskykyä alkuperäistä suuremmaksi. Lemin kunnan **investointiraja on 5 000 euroa**. Ensikertaisen kalustamisen investointiesitykset uudisrakentamisen tai perusparannuksen yhteydessä tekee kukin toimielin omalta osaltaan. Rakennuksiin liittyvät investointiesitykset sisältyvät teknisen lautakunnan talousarvioon.

Investointiesityksistä tulee tehdä esitykset hankkeittain ja perustelut toteuttamistarpeesta. Jos investoinnin toteutuminen kohdistuu kahdelle tai useammalle suunnitteluvuodelle, ilmoitetaan investoinnin kustannusarvio ja sen jaksotus suunnitteluvuosille. Hankkeen perusteluissa valtuusto voi antaa hankevastaavalle toimivaltuuden tarkistaa hankintamenon jaksottamista myöhemmin kokonaiskustannusarvion rajoissa. Investointimeno budjetoidaan suoriteperusteisesti varainhoitovuodelle, jona investoinnin kohteena oleva hyödyke tai valmistusastetta vastaava osa siitä arvioidaan otettavan vastaan. Talousarvion investointiosaan budjetoidaan investointiin saatu rahoitusosuus, joka voi olla valtionosuutta tai muuta rahoitusosuutta

Talousarvion 2025 yhteydessä määritetyt investointiosan määrärahat vuodelle 2026 olivat:

INVESTOINTIOSA	INVESTOINTIOSA
Projekti TA2025 TS2026	Projekti TA2025 TS2026
100 Maanhankinta	704 Kuukanniemi ulkokuntosali
Menot -5 000	Menot -25 000
Netto -5 000	Netto -25 000
306 Juvolantie	806 Etäluettavat vesimittarit
Tulot 98 000	Menot -56 000
Menot -140 000	Netto -56 000
Netto -42 000	903 Jätevesipumppaamon saneeraus
404 Koulukeskuksen katto	Menot -30 000
Menot -60 000	Netto -30 000
Netto -60 000	904 Tasausallas
410 Valmistuskeittiön astiahuolto	Menot -10 000
Menot -40 000	Netto -10 000
Netto -40 000	Investoinnit yhteensä
411 Keittiökalusteet	Tulot 120 500
Menot -20 000	Menot -461 000
Netto -20 000	Netto -340 500
454 Hyvinvointiaseman	
Menot -15 000	
Netto -15 000	
456 Paloaseman perusparannus	
Tulot 22 500	
Menot -45 000	
Netto -22 500	
503 Kuukanniemi pk perusparannus	
Menot -15 000	
Netto -15 000	

Lainan lyhennykset vuonna 2026 ovat 655 100 euroa, mikäli uusia lainoja ei nosteta. Vuosikate 790 600 euroa riittää lainojen lyhennyksiin, mutta ei kata investointeja.

TALOUSARVION 2026 JA TALOUSSUUNNITELMAN 2026-2028 LAADINTAOHJE

Talousarvion tavoitteellinen laadinta-aikataulu:

Tuloarviot ja määrärahat Talgraf Accuna Budjetointi -ohjelmassa

Ulkoiset erät viimeistään su 5.10. mennessä

Talusasiantuntija laskee sisäiset erät 6.10. jälkeen.

Kokonaisuuden tarkastelu johtoryhmässä 14.10.

Tavoiteaikataulu kokouksille:

Tilannekatsaus valmistelusta kunnanhallitus 20.10.

Lautakuntakäsittelyt 27.10. alkavalla viikolla.

Kunnanhallitus 3.11. (vuoden 2026 veroprosentit ilmoitetaan viim. 17.11.)

Kunnanvaltuusto 10.11.2025. Talousarviokäsittely voi siirtyä myöhempään ajankohtaan.

Lisätietoja saa kunnanjohtajalta ja talusasiantuntijalta.

	Tilinpäätös 2024	Muutettu TA	Toteuma 06/2025	RAAMI 2026	Raami - Muutettu TA
Myyntituotot	717 495	820 450	358 278	623 450	-197 000
Maksutuotot	106 056	79 800	44 744	79 800	0
Tuet ja avustukset	229 905	179 595	70 414	46 000	-133 595
Muut toimintatuotot	314 632	263 900	173 925	305 200	41 300
Valmisteverastojen muutos	7 435	0	-1 587	0	0
TOIMINTATUOTOT	1 375 523	1 343 745	645 774	1 054 450	-289 295
Henkilöstökulut	-5 081 574	-5 297 571	-2 489 623	-5 405 662	-108 092
Palvelujen ostot	-1 973 270	-2 306 940	-1 125 113	-2 219 400	87 540
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-752 149	-880 960	-439 505	-871 650	9 310
Avustukset	-277 281	-432 400	-200 968	-432 400	0
Muut toimintakulut	-370 506	-377 700	-163 260	-359 500	18 200
TOIMINTAKULUT	-8 454 779	-9 295 571	-4 418 470	-9 288 612	6 958
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-7 079 256	-7 951 826	-3 772 696	-8 234 162	-282 337
Verotulot	7 250 962	7 285 000	3 279 944	7 581 000	296 000
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	267 882	519 692	259 848	626 384	106 692
Muut valtionosuudet	1 127 052	936 390	468 180	882 206	-54 184
Valtionosuudet	1 394 934	1 456 082	728 028	1 508 590	52 508
Korkotuotot	18 942	18 900	7 749	18 900	0
Muut rahoitustuotot	29 148	18 100	7 814	15 400	-2 700
Korkokulut	-108 655	-106 300	-61 604	-70 800	35 500
Muut rahoituskulut	-14 204	-11 700	-13 987	-28 300	-16 600
Rahoitustuotot ja -kulut	-74 769	-81 000	-60 028	-64 800	16 200
VUOSIKATE	1 491 871	708 256	175 247	790 628	82 371
Suunnitelman mukaiset poistot	-615 124	-613 600	-305 531	-584 500	29 100
Kertaluonteiset poistot	-8 130	0	0	0	0
Arvonalentumiset	0	0	-1 682	0	0
Poistot ja arvonalentumiset	-623 254	-613 600	-307 213	-584 500	29 100
TILIKAUDEN TULOS	868 617	94 656	-131 966	206 128	111 471

TALOUSARVION 2026 JA TALOUSSUUNNITELMAN 2026-2028 LAADINTAOHJE

Kuntatalousohjelman painelaskelmakehikko (VM/KAO 14.5.2025)

Tuloksen muodostuminen									
Käyvin hinnoin	2025		2026		2027		2028		
	1000 €		1000 €		1000 €		1000 €		
Toimintakate	-7 650	8 %	-7 921	4 %	-8 174	3 %	-8 159	0 %	
Verotulot	7 005	-3 %	7 293	4 %	7 455	2 %	7 666	3 %	
Kunnallisvero	5 489	-4 %	5 730	4 %	5 871	2 %	6 062	3 %	
Yhteisövero	320	4 %	359	12 %	374	4 %	388	4 %	
Kiinteistövero	1 196	0 %	1 203	1 %	1 210	1 %	1 216	0 %	
Valtionosuudet	1 499	7 %	1 691	13 %	1 870	11 %	2 130	14 %	
Rahoitustuotot/-kulut, netto	-81		-57		-57		-58		
Vuosikate	773		1 005		1 094		1 579		
Poistot	-614		-609		-585		-604		
Satunnaiset erät, netto	0		0		0		0		
Tilikauden tulos	159		397		509		975		
Laskennallinen paine veroprosentin korotukseen (%-yks.)	-0,7		-1,1		-1,2		-1,9		
Rahoitus									
Vuosikate	773		1 005		1 094		1 579		
Satunnaiset erät, netto	0		0		0		0		
Tulorahoituksen korjauserät	0		0		0		0		
Tulorahoitus, netto	773		1 005		1 094		1 579		
Investoinnit, netto	-377	292 %	-393	4 %	-398	1 %	-416	4 %	
Rahoitusjäämä	395		612		696		1 163		
Lainakanta	4 470	-8 %	3 858	-14 %	3 162	-18 %	1 999	-37 %	
Kassavarat	1 239		1 234		1 230		1 225		
Nettovelka	3 232		2 624		1 933		774		
Toiminnan ja investointien rahavirta	395		612		696		1 163		